

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Volume 6 Issue 3, p. 759-771, March 2013

İLERİ YAVRUTÜRK DERGİSİNİN TEKNOLOJİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

*EVALUATION OF İLERİ YAVRUTURK JOURNAL IN TERMS OF
TECHNOLOGY*

Arş. Gör. Ayşegül ULUTAŞ

Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi ABD

Türkçe Öğretmeni Azer ÇAYDAŞ

Abstract

The purpose of this study is to reveal the importance of Ileri Yavruturk journal published between the years of 1976-1977 in terms of technology and to determine its place within child education. In thirty-eight issued journal, science and technology thematic sections have taken place. The study population included the texts in whole issues of Ileri Yavruturk journal published between 1976 and 1977; and the study sample included the texts about technology in twenty nine issues of the journal that have been chosen with purposeful sampling model. This study is a descriptive research in screening model and the document analysis method has been used to collect data. In screening model, in order to pass a general judgment upon the population, there has been performed screening upon the sample that will be chosen from the population. It is known that document analysis method helps to reach suitable sources in accordance with the purpose, make necessary analysis and determine the information that will be benefited (Cepni, 2007). The research is important in terms of determining suitability of children journals' dealing with developments in technology with pictures and texts. At the end of the study, it is seen that the equipments included in the journal facilitates the life of people, people's being in search in order to facilitate both their lives and daily needs, their concentration on technologic developments and people's ruling over the natural conditions through developed

modern products. Moreover, pictures of technology taking place in journals have been found highly important in terms of developing imagination and power of thinking of children. Suggestions related to the obtained results have been offered at the end of the research.

Key Words: İleri Yavrutürk, journal, technology, evaluation.

Özet

Bu araştırmanın amacı, 1976-1977 yılları arasında yayımlanan İleri Yavrutürk dergisinin teknoloji açısından önemini ortaya koymak ve çocuk eğitimindeki yerini tespit etmektir. Otuz sekiz sayılık dergide bilim ve teknoloji konulu bölümler yer almaktadır. Araştırmanın evrenini 1976-1977 yıllarında yayımlanan İleri Yavrutürk dergisinin tüm sayılarındaki metinler oluşturmaktadır; örneklemini ise amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen, derginin yirmi dokuz sayısında yer alan teknoloji konulu metinler oluşturmaktadır. Araştırma tarama modelinde betimsel bir araştırmadır ve verileri toplamak için doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Tarama modelinde, evren hakkında genel bir yargıya varmak için evrenden seçilecek örneklem üzerinde tarama yapılmaktadır. Doküman incelemesi yönteminin çalışmanın amacına uygun olarak yararlanılacak kaynaklara ulaşma, gerekli incelemeler yapma ve yararlanılacak bilgileri belirlemede yardımcı olduğu bilinmektedir (Çepni, 2007). Araştırma, teknoloji alanındaki gelişmelerin o döneme ait çocuk dergilerinde ele alınışının resim ve metin bakımından çocuğa göreliğini tespit etmek açısından önemlidir. Çalışmanın sonucunda dergide insanların yaşamlarını kolaylaştıracak araç gereçlere yer verildiği, insanların gerek günlük ihtiyaçları için gerekse yaşamlarını daha kolay hale getirmek için sürekli bir arayış içerisinde oldukları, teknolojik gelişmelerin yoğunlaştığı ve geliştirilen modern araçlarla insanlığın doğa şartlarına hükmedebildiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca dergilerde yer alan teknoloji konulu resimler çocuklarda düş, düşlem ve düşünme gücünü geliştirme açısından oldukça önemli bulunmuştur. Araştırma sonucunda saptanan sonuçlara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İleri Yavrutürk, dergi, teknoloji, değerlendirme.

GİRİŞ

Geçmişten günümüze insanlar arasında iletişimi sağlayan, toplumdaki bilimsel, sosyal ve kültürel gelişmenin sonucunda ortaya çıkan dergiler, bir haberleşme ürünü olarak süreli yayınlar içerisinde yerini almaktadır. Dergiler, bilgi aktarımında önemli bir görev üstlenmektedir. Bulunulan çağa ait kültürel, teknolojik, politik gelişmelerin aktarımında dergiler zengin içerikleriyle basında önemli bir yer edinmektedir.

Çocuk dergileri, basın tarihi içerisinde yer almaktadır. Başlangıçta toplumun belli kesimlerine hitap eden basın, zaman içerisinde toplumun tüm kesimlerine ayrı ayrı hitap etme arayışına girmiştir. Sadece toplumun tamamına yönelik bir haberleşme yerine kadınlara, gençlere, çocuklara, değişik ilgi ve meslek gruplarına yönelik

gazeteler ve dergiler çıkarılmaya başlanmıştır. İşte çocuk dergileri bu ayrışmanın sonucu olarak ortaya çıkmış ve gelişmiştir (Şimşek, 2002: 14).

Çocuk dergileri 19. yüzyılın ilk yarısında daha çok dini konulara ve öğretici yazılara yer vermiştir. Çağdaş çocuk dergilerinde ise güncel ve toplumsal konulara yer verilmiştir. 19. yüzyıl çocuk dergilerinin eğitim işlevini ön planda tuttıkları görülmüştür.

Çocuk dergileri, çocuğun eğitiminde, gelişmesinde ve topluma katılmasında bilgi, beceri ve yetenekleriyle kendisini gösterebileceği bir eğitim aracıdır. Güncel olma özellikleriyle çocuk dergileri çocuğun eğitiminde önemli bir yer tutmaktadır. Çocuk dergilerinin en önemli özellikleri, bir haftalık, on beş günlük veya bir aylık süre içinde çocukların dünyasını ilgilendiren, haber, olay ve bilimsel gelişmelerin yansıtıldığı iletişim aracı olmalarıdır (Yalçın ve Aytas, 2002: 208-209). Çocuk dergilerinde her ailede yaşanabilecek, her çocuğun başından geçebilecek, yaşanmış ya da yaşanması mümkün olan olaylar ve çocukların eğlenerek öğrenmelerini sağlayan bilgiler yer almaktadır.

Evans'a (2006) göre dergiler, faydalı bilgiler içeren, eğlendiren ve tanıtılan ürün ve hizmetleri satın alması için okuyucuyu ikna etmeye çalışan yayınlardır. Düzenli aralıklarla yayımlanan ve çocukları ilgilendiren veya ilgilerini çekebilecek konuları kapsayan güncel haber, olay ve bilimsel konu ve araştırmaları yansıtan eserler çocuk dergileri olarak nitelendirilir. Çocukları farklı ilgi ve alanlarla ilgili görsel ve yazılı zengin bir içerik sunması, çocuklarda okuma alışkanlığını desteklemesi ve çocukların güncel konularla bağlantı kurmasına aracı olması bu yayınların önemini artırmaktadır (Dedeoğlu vd., 2011: 28). Bizdeki çocuk dergilerinin ilk örnekleri sadece güncel olaylarla ve eğlendiricilik ögesiyle sınırlı kalmamıştır. Bu dergiler, içerisinde farklı türleri de barındırmışlardır.

Çocuk dergileri diğer edebiyat türleri gibi tek yönlü değildirler ve barındırdıkları birçok tür sayesinde çocukların ilgisini çeken süreli yayınlardır. Bu türlerin hepsini içerirler. Tekerleme, bulmaca, masal, hikâye, roman ve tiyatro, biyografi, anı ve gezi yazıları, fıkra, sohbet, deneme, makale gibi edebiyat türlerinin yanı sıra karikatür, resim, fotoğraf ve bulmacaya da yer verilir (Sinar Çılgın, 2007: 205). Dergilerde türlü konulara ilişkin kalıcı, öğretici ve ansiklopedik nitelikte yazılar bulunur; güncel haberlere ve yazılara ayrılan sayfalar ise belli bir sınırı aşmaz (Oğuzkan, 2001: 338). Çocuk dergilerinde güncel haberler ve yazılardaki sayfa sınırlamasının diğer türlere de yer verilmesinden ileri geldiğini ifade etmek mümkündür.

Çocuk dergileri, çocuğun güncel ile olan bağını kurması yanında eğlendiricilik ve eğiticilik vasıflarını da bünyesinde barındıran bir nitelik taşır. Bu dergiler bilgi vermenin yanında yayınladıkları çeşitli türlerdeki metinlere çocukta edebi zevk oluşmasına da yardımcı olurlar, güncel ve popüler olana yer verirler (Gürel vd., 2007: 38-41).

Dergilerin söz konusu işlevlerine bakıldığında içeriklerinin de önemli olduğu anlaşılmaktadır. Çocuk dergilerinin işlevlerinin anlaşılması için içeriklerine bakmak gerekir; çünkü dergiler, amaçlarıyla bütünleşen bir yayın politikası izlemeye çaba göstermişlerdir. Çocuklar kendilerine hitap edebilen ve yarar sağlayabilecek konulara ilgi göstermektedirler.

Oğuzkan'a (2000) göre çocuk dergilerinde aşağıdaki içerik özellikleri bulunmalıdır:

-Kullanılan resim, fotoğraf ve şekiller içeriğe uygun olarak düzenlenmeli ve anlaşılır olmalıdır.

-Çocuk dergilerinde güncel olaylara ve bu olayları açıklayan fotoğraflara geniş yer verilmelidir.

-Dergilerde yazı, resim, fotoğraf, bulmaca gibi bölümler dengeli şekilde dağıtılmalıdır.

-Öğreticilik yanında eğlendirmeye de gereken ağırlık verilmelidir.

-Çocukları el işleri ve yaratıcı uğraşılara yönlendirecek resim, şekil ve çalışmalara da yer verilmelidir.

-Farklı yazı türlerine yer verilmelidir.

-Çocukların ilgisini çeken pul biriktirme, nakış, model çıkarma, fotoğrafçılık, müzik, tiyatro, bale, keşif ve icatlar, evcil hayvanlar ve bakımı gibi konulara yer verilmelidir.

-Kısa cümle ve paragraflarla anlaşılır bir dil kullanılmalıdır.

Dünya Eğitim Örgütü'nce yaptırılan soruşturma sonuçlarına göre ise bir çocuk dergisinin içerik açısından şu özellikleri taşıması gerekmektedir (Gökşen, 1985: 47; Akt: Kıbrıs, 2006: 263):

-Siyasi, edebî ve ilmî olayların basit şekilde sunulduğu bir esas makale,

-İlginç bir ahlaki konuşma (sohbet)

-Folklordan ve her ülkenin halk geleneklerinden alınmış bir hikaye veya masal,

-Biri erkek öteki kız çocuklara uygun olmak üzere iki tefrika,

-Posta pulları koleksiyoncularıyla ilgili haberler,

-Nakış, dokuma, model oyma ve fotoğrafçılık işleri üzerine bilgiler,

-Güzel bir yazı veya şiir, müzik, tiyatro, opera, bale, resim, heykel ve anıt gibi bir sanat eserinin açıklanması,

-Doğru, zararsız ve güldürücü resimleri bulunan eğlendirici bir sayfa,

-Çocuk hayatının gelişmesini ve değişim yönlerini gösteren yazılar,

-Özellikle çocukluklarına önem verilerek milli ve milletlerarası sanatçı, işadami ve kahramanların biyografileri,

-Hayvanlar, bitkiler, keşif ve icatlar alemi,

-Çocuklarca yazılmış olan resim, manzume, hikaye, mektup ve eleştiri gibi yazılar.

Her çocuk büyümeye başladığı andan itibaren iç ve dış dünyasına bir açılma hareketi içine girer. Çünkü doğal olarak iç ve dış dünyasında ilgi duyduğu, merak ve heves ettiği şeylere doğru sürekli bir atılım içindedir. Çocuğun ilgilerinin doğuşu, uyanması ve gelişmesinde çevrenin önemli ölçüde etkisi vardır (Yavuz, 1994: 80).

Dergilerin belirli bir dönemdeki olayları, duygu ve düşünceleri yansıttıkları bilinmektedir. Çocuk dergilerinin çocukları o döneme ait bilim ve teknoloji den haberdar ettikleri de bir gerçektir. Bilim ve teknoloji deki gelişmelere bağlı olarak çocuğa sunulan düşünceler değişebilmektedir.

Teknoloji alanında meydana gelen gelişmeler her şeyden önce iletişim alanında kendini göstermekte ve toplumda varlığını hissettirmektedir. 1970'li yıllar sonrasında basın yayın alanındaki gelişmeler, bütün diğer etkileri yok edecek düzeydedir (Görmez ve Göka, 1993: 117).

Çocuk dergileri yayınlandıkları döneme ait olan ve teknolojik konuları anlatan resimlere büyük ilgi göstermiştir. Eğitim amaçlı çocuk dergileri ve çocuk dergileri arasında görsel bir iletişim söz konusudur. Teknoloji içerikli resimler çocukların ilgisini çekmede önemli görevler üstlenerek çocukların bu konuda bilgi sahibi olmalarını sağlamaktadır.

Yayınlandığı dönemdeki hızlı gelişmeler çocukların da dikkatini çekmekte ve onları bu yeni ve akıllı ürünü araçlar hakkında bilgi edinmeye sevk etmektedir. Kitle iletişim araçlarından biri olan dergilerin çocuklar üzerinde etkisi çok büyüktür. Derginin ulaşmak istediği en büyük hedef kitlelerden biri çocuklardır; çünkü dergiyi inceleyen çocuklar ondan en çok etkilenen ve onun verdiği mesajları en çok dikkate alan kişi konumundadırlar (Tuna, 2008).

Çocuklara mesajların verildiği konular, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre belirlenmelidir. Genellikle çocuklar için seçilen konular, eğlendirici ve dinlendirici olmalıdır. Bir bölümü ise çocukları düşünmeye yöneltmeli ve onların birtakım görüşler kazanmalarını sağlamalıdır (Demiryürek, 2012: 5).

Araştırmanın Amacı

1976-1977 yılları arasında yayımlanan İleri Yavrutürk dergisinin teknoloji açısından önemini ortaya koymaktır. Belirlenen genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara cevap aranacaktır:

1. İleri Yavrutürk Dergisinin hangi bölümlerinde teknoloji konu edilmektedir?

2. İleri Yavrutürk Dergisinin teknoloji anlayışı nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Tarama modelinde betimsel bir yaklaşım benimsenerek gerçekleştirilen bu araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. “Tarama araştırmaları, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği, genellikle diğer araştırmalara göre daha büyük örneklemeler üzerinde yapılan araştırmalardır (Büyüköztürk, 2008:177). Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan, bilinmek isteneni uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2009: 77).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 1976-1977 yıllarında yayımlanan İleri Yavrutürk dergisinin tüm sayılarındaki metinler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen derginin yirmi dokuz sayısındaki teknoloji konulu metinler oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Derginin 38 sayısının tamamına ulaşılmış ve dergilerdeki metinler teknoloji açısından incelenmiştir.

Verilerin Analizi

Doküman incelemesi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen bu araştırmada, verileri analiz etmek için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, belli konulara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir yöntemdir (Büyüköztürk, 2008: 252).

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

1. Teknolojinin Konu Edildiği Bölümler

İleri Yavrutürk Dergisi’nde teknolojinin ele alındığı bölümler, dergi sayılarına göre aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Tablo 1: Teknolojinin Konu Edildiği Başlıklar ve Dergi Sayısı

NU.	METİN BAŞLIĞI	SAYI
1	Ay'da Ayak Merih'te Tekerlek İzi Var	2
2	Uçan Daireler	3
3	Rüzgâr Gücüyle İşleyen Elektrikli Otomobil	4
4	Yeni Bir Buluş Daha: Hiç Batmayan Elbise	5
5	Yol Gösteren Işık	6
6	Koruyucu Elbise	7
7	Atılğan Doğuyor	8
8	Yeni Bir İç Lastik	9
9	Tatile Giderken Botunuz Sizinle Olacak	10
10	Demirden Adaleler	11
11	Denizcilikte Yeni Ufuklara: Hidrofil	12
12	Bataklık Traktörü	13
13	Saat	14
14	Otomobil Dünyasının Füzeleri	15
15	Kaldırma Çatalı	16
16	Otomobil Dünyasında Yeni Dertler: Düz Lastikler	17
17	Dokuz Yaşında Rekortmen	18
18	Güneşten Bir Hediye: Enerji	20
19	Dikkat Kaza Geliyorum Demez	21
20	Riyad Stadyum Projesi	22
21	Uçak Kazaları ve Sebepleri	23
22	Geleceğin Ölüm Silahları	24
23	"Bir Otomobil Yap" Yarışması	25
24	1977 Concorde Yılı Olacak	26
25	Yeni Sürat Tekneleri	27
26	Gemicilikte Yepyeni Ufuklar: Betondan Gemiler	28
27	Tüneller	29
28	Yarış Otomobilleri	31
29	Kar Motorsikletleri: Snomobiller	33

2. İleri Yavrutürk Dergisinde Teknoloji Anlayışı

Dergi sayılarında teknoloji ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. 1976 yılında "Dünyada Olup Bitenler" köşesinde tüm dünyadaki ilginç icatlar, teknolojiler, okuyucularda merak uyandıracak olaylara yer verilmiştir. Bu köşede Mars gezegeninde araştırma yapan Viking I ve Viking II adlı insansız uzay araçlarına yer verilmiştir. Bu araçların içinde sismometre, kum ve toprak toplayan kepçeler, rüzgar hızını, atmosfer basıncını ve sıcaklığı ölçen aletler, alınan bilgileri resimle ve ancak bilim adamlarının anlayabildiği işaretlerle dünyamıza gönderen makineler

bulunmaktadır. Söz konusu teknolojik gelişmeler İleri Yavrutürk'te resmedilerek okuyuculara sunulmuştur (İY, 2)

Bora Feza Pilotu köşesinde uzay gemisi, savaş uçaklarına (jetler), feza gemisi, uzaktan kumanda, telefon, yer çekimini kaldırabilecek ışın tabancası (yer çekimini ortadan kaldıran tabanca), uçağın daha uzağa gitmesini sağlayan transistör, uzay gemisinde arızanın olup olmadığı hakkında bilgi veren kompitür ve en modern fotoğraf makinesine yer verilmiştir (İY,1).

“Dünyada Olup Bitenler” köşesinde başka gezegenlerden dünyamızın dışında hayat olan ve bilinmeyen alemlerden geldiklerine inanılan, UFO (teşhis edilemeyen uçan cisimler) olarak da adlandırılan uçan dairelerden bahsedilmiştir (İY, 3).

Dergide uzay araçlarının yanında motorlu araçlara da yer verilmiştir. “Dünyada Olup Bitenler” köşesinde ABD’de imal edilen rüzgar gücüyle işleyen elektrikli otomobil bulunmaktadır. Otomobil 1973’te Michigan Üniversitesi Araştırma Bölümü mühendislerinden James Amick tarafından keşfedilmiştir. Son petrol bunalımından sonra bir araştırma ve geliştirme laboratuvarı kuran Mark Goldes’in dikkatini çekmiştir. Otomobilin prototipi (daha seri halde üretimi yapılmayan, sadece deneme için kullanılan tip) ilk olarak tek kişilik olarak düşünülmüş; ancak 1997’nin sonlarına doğru aracın bir de iki kişilik bir modelinin yapılacağı belirtilmektedir.

“Dünyada Olup Bitenler” köşesinde bir pilotun uçak kullanırken bütün göstergeleri anında ve atlamadan okuyabilmesi için yeni bir aletin İngiliz Marconi – Elliot Avionics Systems tarafından geliştirilerek ortaya çıkarıldığına, bu aletin bilinen pilot başlıklarına benzediğine, yaptığı görevin önemi ve çeşitliliği bakımından ondan ayrıldığına değinilmiştir. Başlığın siperliği üzerinde dışarıya ışık yayan esas bir parça bulunmaktadır. Bu ışık yayıcı ve tırnaktan daha küçük olan araç düşük voltajda çalışmaktadır. Bu aletle pilot her yöne rahatlıkla bakabilmekte ve yine araçlarla olan irtibatını kaybetmeden göstergeleri de okuyabilmektedir.

Dünyada Olup Bitenler” köşesinde motorlu araçlardan olan motosiklet ve Motocross yarışmalarının ilgi çekici, aynı zamanda da ölümlü olduğundan bahsedilmiştir. Sporcuların yarışmalarda tehlikelerden korunmaları için koruyucu elbiseler üretilmelidir. ABD’de bir araştırma laboratuvarı bulunan İsveç’in Volvo şirketi Motosiklet sürücüleri için yeni bir çeşit elbise imal etmiştir. Bütün vücudun her kısmına giyilebilen koruyucu elbiseler çamaşır makinesinde kolayca yıkanıp kurutulabilmektedir (İY, 7).

Otomobil kazalarından en tehlikeli olanının lastiklerden birinin lastiklerden birinin yüksek süratte patlayarak inmesi ve kontrolü kaybeden sürücünün de kazayı önlemek için hiçbir şey yapmamasından kaynaklandığının belirtildiği yazıda Amerika’da bir otomobil firmasının yeni model otomobiller için yeni bir iç lastiği üretiminden bahsedilmektedir. Bu lastik, dış lastiğin içine Fiberglas iç lastiğinin, bu lastiğin içine de soğutucu bir sıvının konmasıyla oluşturulmuştur. Fiberglastan olan iç lastik, dış lastik patladıktan sonra lastiğin tamamen inmeyip dolayısıyla sürücüye

otomobilin kontrolünü kaybetmemesini temin etmektedir. Lastiği patlayan otomobilin bu hali ile 80-90 km gidebileceği ve lastiği patlayan sürücünün de emniyetli bir şekilde durarak yedek lastiğini değiştirebileceği bilgisi verilmiştir.

“Gazetenin Hikayesi” başlıklı yazıda tekniğin ilerlemesiyle gazetecilik alanında büyük gelişmelerin olduğu, Gutenberg’in (1400-1468) matbaayı bulmasıyla baskı işerinin daha bir düzene girdiği, baskının kullanılır hale gelmesiyle de gazetelerin çoğalması, yayılması ve daha güzel çıkmasının kolaylaştığı, XVI. yüzyılın başlarında Avrupa’nın çeşitli yerlerinde kurulan basımevlerinden, en önemli haberleri yayınlayan günlük değil ama gelişen önemli olaylara göre çıkan gazetelerin çıkmaya başladığı bilgisi verilmiştir. Türkçe olarak yayınlanan ilk Türk gazetesi Takvim-i Vekayi’dir (İY, 8).

“Dünyada Olup Bitenler” köşesinde Demirden Adaleler başlıklı bir bölüm bulunmaktadır. Bu bölümde dev gibi insanların inanılmayacak yükleri Hardiman adı verilen kuvvetli adam anlamına gelen aletle kaldırabilecekleri bilgisi verilmiştir. Gayet basit bir elbise gibi bu aleti giyen veya başka bir deyişle bu aletin içine giren bir kimse tek başına 700 kg yükü rahatça taşıyabilmektedir. Bu aletin doğrudan doğruya hidrolik frenlerde görülen sistemle çalışmakta olduğu da belirtilmiştir. Bu alet, yük taşımının olduğu ev taşıma gibi diğer işlerde de kullanılabilir.

Tren başlıklı metinde trenin demiryolu üzerinde buharla, dizel motoruyla ya da elektrik motoruyla işleyen tekerlekli büyük bir araç olduğu ifade edilmiştir. Trenin yapılışıyla ilgili ilk denemeler karayolunda gidebilecek ilkel bir otomobilin şekline benzeyen makinelerin yapılmasından ibarettir. Metinde biyelli tren, kömür vagonlu tren, kampton tren, gelişen trenler, kudretli trenlerden de bahsedilmektedir. Buharlı trenlerden sonra elektrikle, diesel-elektrikle işleyen, türbinli trenler geliştirilmiştir (İY, 11).

“Dünyada Olup Bitenler” köşesinde Denizcilikte Yeni Ufuklara: Hidrofil başlıklı bir metne yer verilmiştir. Burada hidrofil adı verilen Amerikan Boeing araştırma ve geliştirme laboratuvarları iş alanlarını genişletmeye ve deniz yüzeyinde kızaklar üzerinde yüksek süratle hareket edebilen gemiler hakkında bilgi verilmiştir. Hidrofillerin görevleri devriye gezmek ve füze atmak olarak düşünülmüştür. Hidrofiller bir çeşit deniz botudur ve adı Jetrofil olarak değiştirilmiştir. Hidrofillerin özelliği, tekne gövdesinin tekne altında bulunan kanatlar vasıtasıyla su yüzeyinden yükseğe kaldırılması ve gövdenin denize yaptığı sürtünmeden dolayı kaybedilen hız ve yakıt miktarını önlemesi, dolayısıyla süratli ve ekonomik bir taşıma aracı olmasıdır (İY, 12).

Balon başlıklı metinde balonun hafif gazlarla doldurularak uçuşması gerçekleştirilen hava geçirmez bir torbadan yapıldığı belirtilmiştir. İlk balon, kağıttan ve küre şeklinde yapılmıştır. Balonlar ilkin içlerine sıcak hava doldurularak uçurulurken sonraları hidrojen ve helyum gazları konularak uçurulmuştur. Balonlar meteoroloji sahasında, kozmik ışın denemelerinde, savaşlarda, taşıt olarak kullanılmaktadır. (İY, 12).

Teknolojik yeniliklerden bahseden yazıların bir bölümü de deniz araçlarına ve deniz kazaları ile ilgili tedbirlere ayrılmıştır. Deniz kazalarındaki ölümlerin çoğunun boğulmadan değil; vücut ısısının kaybolmasından dolayı gerçekleştiğinin aktarıldığı bir yazıda, bu durumun önüne geçebilmek için İngiliz Wendyco şirketinin ürettiği bir ürün tanıtılmaktadır. Bu ürün hem suda batmamakta hem de giyen kişiyi soğuk sudan dolayı oluşabilecek zatürree etkisinden korumaktadır (İY, 5).

İleri Yavrutürk dergisinde çok çeşitli teknolojik aletler ve araçlar tanıtılmıştır. Bunlardan biri de bataklık traktörüdür. Bataklıklarda çalışmak üzere hazırlanan bir buldozer, dergi sayfalarından okuyuculara tanıtılmaktadır. Buldozeri üreten şirketin uzun araştırmalardan sonra normal buldozer motoru ve gövdesine uygulanabilen bir çift palet yaptığının anlatıldığı yazıda bu paletlerin normalinden daha hafif ve geniş yüzeyli olduğu belirtilmiştir. 1977 yılının ilk aylarında satışa çıkacağı söylenen Ground Tractor'un şimdiden 60 sipariş aldığı bilgisi verilmiştir (İY, 13).

Saat başlıklı metinde saatin tarih içinde değişik şekillerde kullanıldığından bahsedilmiştir. İlk insanların kullandıkları güneş saati zamanla yerini kum saati, su saati, tokmaklı saatler, zemberekli ve rakkaslı saatlere bırakmıştır. En sonunda kolun hareketiyle işleyen saatlerle bir sene dayanıklı küçücük pillerle işleyen saatler ve Kuarz kristallerinin titreşimiyle işleyen saatler yapılmıştır (İY, 14).

Otomobil Dünyasının Füzeleri başlıklı metinde yarış otomobillerinin çağın otomobil teknolojisinin bütün imkanlarının kullanılarak inşa edildiği, pahalı ve süratli olduğu bilgisi verilmiştir. Bu otomobillerin gövde yapımında Kevlar ve Karbonlifi denilen yeni bir madde kullanılmıştır. Otomobilin en ilgi çekici tarafı gövdede kanat sayısının diğer otomobillere göre az olmasıdır. 8 silindirli bir FORD motoruyla donatılmış olan otonun sürati 280 km ye kadar çıkabilmekte ve düz bir pistte tam süratte zorla izlenebilmektedir (İY, 15).

Kaldırma Çatalı başlıklı metinde yük taşınan yerlerdeki zorlukları gidermek için kaldırma çatalının üretildiğine değinilmiştir. Kaldırma çatalı Amerikan şirketi tarafından geliştirilmiş ve mini vinç kaldırıcı Çatal meydana getirilmiştir. Bunu gerçekleştirmek için "V" şeklinde bir çelik kaldırma çatalının üzerine monte edilmiştir (İY, 16).

Yüksek hızla hareket eden araçlar insanların ilgisini çekmektedir. Karada otomobillerin gördüğü ilgiyi denizde ise sürat tekneleri görmektedir. Yeni sürat teknelerinin tanıtıldığı yazıda sürat ve rahatlık unsurlarının bu araçlarda bir arada olduğu vurgulanmıştır. Yeni tür bu teknelerde su kayağı yapmanın tehlikeli bir iş olduğu dile getirilmiştir. Kanatlı ve pervaneli motorlar hakkında bilgi verilen metinde güvenlik önlemlerine ve motor güçlerine de değinilmiştir (İY, 27).

Sıvı yakıt taşıyan birçok geminin bakım fiyatları ve yapımının pahalılaşması üzerine düşünülen yeni bir tür gemi dergi okurlarına tanıtılmıştır. Betondan yapılan bu gemilerin yapım süreçleri, diğer gemilere göre sahip olduğu avantajlar, yapım

aşamasında görev alanların görüşleri, güvenli oluşu gibi hususlar söz konusu edilmiştir (İY, 28).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Dergide yayımlanan teknolojik gelişmeleri ifade eden yazıların tamamı fotoğraf ve çizimlerle desteklenmiştir. Teknolojik gelişmelerin okurların gözünde somutlaştırılması açısından bu yol izlenmiştir. Bazı yazılar bir resimle bazıları da birden çok resimle desteklenmiştir.

Geçmişten günümüze, insanlar gerek günlük ihtiyaçları için gerekse yaşamlarını daha kolay hale getirmek için sürekli bir arayış içerisindeyler. Bu arayışın bir neticesi olarak çok çeşitli alet ve araç gereç ortaya çıkmıştır. Teknolojik gelişmelerin yoğunlaştığı ve geliştirilen modern araçlarla insanlığın doğa şartlarına hükmedebildiği bir zaman diliminde yaşamaktayız. Çağımızdaki bu hızlı gelişmeler çocukların da dikkatini çekmekte ve onları bu yeni ve akıl ürünü araçlar hakkında bilgi edinmeye sevk etmektedir.

Fen ve teknoloji alanlarındaki buluşlar çocukların ilgisini çekmekte ve merakını gidermektedir. Çocuklar elektrik gücüyle çalışan araç ve gereçlerin, güçlü tarım ve yapım makinelerinin, iletişim ve ulaşım araçlarının işleyişlerini, insan yaşamındaki rollerini anlamak ve yapısal özelliklerini öğrenmek istemektedirler. Bu konuları ele alan yazıları ilgiyle okumaktadırlar. Böylece, türlü teknik ve bilimsel deyim ve terimleri, ilke ve yasaları hiç güçlük çekmeden erken yaşlarda öğrenme fırsatı bulmuş olacaktırlar (Oğuzkan, 2000: 217).

Çocuklar bir trenin nasıl yol aldığını, bir buzdolabının yiyecekleri nasıl günlerce koruduğunu, bir ampulün nasıl olup da çevresine bunca ışık verdiğini, birkaç gramlık bir barutun bir silahı nasıl ateşlediğini, bir pusulanın ibresinin neden hep kuzeyi gösterdiğini merak edip nedenlerini öğrenmek isteyebilirler. Bu ve benzer soruların yanıtlarını her zaman büyüklerinden öğrenmeleri ya da ilgili araç gereç üzerinde görüp öğrenmeleri olanaklı olmadığı için bu yöndeki ilgilerini ve meraklarını buluşların anlatıldığı metinleri okuyarak doyuracaklardır (Kıbrıs, 2006: 213-214).

Teknoloji konulu metinlere ait resimler çocukların bilişsel gelişimine katkı sağlamaktadır. Özellikle 3- 6 yaş arasındaki çocuklarda söz konusu resimler, problem çözme becerisini ve hayal gücünü geliştirmektedir. Çocuk, olayların belli bir sıra izlediğini ve buna bağlı olarak sebep sonuç ilişkisini görür (Alpöge, 2011: 13).

Çocuk dergilerinde yer alan resimler, düş, düşlem ve düşünme gücünü geliştirme alıştırmaları için ortam yaratır. Resimlerin düşündürdüklerinden hareketle çocukların duygu ve düşüncelerini açıklama isteğini devindirir (Sever, 2003: 183). Çocuk yazınının anlaşılır olmasında yetişkin yazınından farklı olarak çocuğa yönelik önem kazanır (İpşiroğlu, 2006: 175).

Dergilerin teknolojik içerikli metinlerine ait resimlerin çocuğa göre olmasına özen gösterilmelidir. Çocuk yazını çocuğa uygun olmalı; ancak çocukça olmamalı,

çocuğun kültür gelişimine, düş gücünün gelişmesine, okuma alışkanlığı kazanmasına katkıda bulunacak nitelikleri içermelidir.

KAYNAKÇA

- ALPÖGE, G. (2011). Okul Öncesi Çocuk Edebiyatı. Küçük, S. H. (ed). Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- CİRAVOĞLU, Ö. (2000). Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Esin Yayınevi.
- ÇEPNİ, S. (2007). Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş. 3.Baskı, Trabzon: Üçyol Matbaacılık.
- ÇILGIN SINAR, A. (2007). Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Morpa Yayınevi
- DEDEOĞLU, H., ŞAHİN, A. E. , ERTEM, İ.S. (2011). Çocuk Dergileri Üzerine Bir İçerik Analizi: Bilim Çocuk ve National Geographic Kids. Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi.
- DEMİRYÜREK, G. (2012). TRT Çocuk Dergisi'nin Yapısal Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 1017-1034.
- DİLİDÜZGÜN, S. (1996). Çağdaş Çocuk Yazını. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- EVANS, P. (2006). Exploring Publication Design. Thomson Delmar Learning, USA.
- GÖRMEZ, K. ve GÖKA, E. (1993). Çocuk ve Çevre. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- GÜREL, Z. (2007). Çocuk Edebiyatı. *Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı 1998-1999*, Ankara: Türkiye Yazarlar Birliği.
- İPŞİROĞLU, Z. (2006). Çocuk Yazını Eleştirisi, S. Sever (Haz.). II. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- KAVCAR, C. vd. (eds) (1998). Türkçe Öğretimi- Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin. Ankara: Engin Yayınevi.
- KIBRIS, İ. (2006). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Tekağaç Eylül Yayıncılık.
- OĞUZKAN, A. F. (2001). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- OĞUZKAN, A. F. (2000). Bilgi Kazandırıcı Çocuk Kitapları Ne gibi Niteliklere Sahiptir. 99 Soruda Çocuk Edebiyatı, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- SEVER, S. (2003). Çocuk ve Edebiyat. Ankara: Kök Yayıncılık.
- ŞİMŞEK, S. (2007). Eğitim İle İlgili Temel Kavramlar. Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ŞİMŞEK, H. (2002). Tanzimat ve Mutlakiyet Dönemi Çocuk Şiirlerinin Eğitim Açısından İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TUNA, M. (2008). İlköğretim Çağındaki Çocukların Sosyalleşmesinde Popüler Kültürün Rolü (Isparta Örneği). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

YALÇIN, A., Aytaş, G. (2002). Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Akçağ Yayınları.

YAVUZ, K. (1994). Çocuk ve Din. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.